

Радничке Новине

ОРГАН СРПСКЕ СОЦИЈАЛНЕ ДЕМОКРАТИЈЕ

УРЕДНИШТВО
ПРИМЕРАК
АДМИНИСТРАЦИЈА
НАЛАЗИ СЕ
У ШТАМПАРИЈИ
„ГУТЕНБЕРГ“

Број 5 пара
Издаје сваки дан

СУМЊИВИ ЗНАЦИ

Италија је пре кратког времена заузела Валону, разуме се у интересу Арбанаса. Напореда са тим, појавила се и буна у северној Арбанији против Есад-паше, који баш није нерасположен према Србији. Србија се онда, у лицу *Самоуправе*, почела мешкољити и, разуме се опет у интересу Арбанаса, стала доказивати како све то што се тамо ради не ваља ништа и може одвести рђавим последицама.

Пре два три дана прочитамо како је стамбуловиста Генацијев, најизразитији и најистакнутији представник и адвокат аустрофилске политике у Бугарској, отпуговао „у информативној мисији“ у Рим, у који је пре два месеца допутовао најбољи немачки дипломата, кнез Билон, „да замени талијанскога амбасадора који је нешто пореметио са здрављем“. А јуче, телеграми нам јавише да је Турска, савезник и експонент Немачке на Балкану, решила да пружи Италији *сва* задовољења која она тражи због оног сукоба у Ходејди, који је изазвао претње талијанског министра спољних послова и који мало што није довео још онда до рата.

Ето неколико факата; ко оће и уме да резонује нека прави закључке. Али, од вредности је, за оцену садашњег положаја, учинити још две три напомене.

Италија има интересе који стоје у оштрој супротности са Аустријом. То је, прво, њена тежња да обухвати на својој територији и све оне своје саплеменике који данас живе у оквиру црно-жуте монархије. То је, затим, традиционална мржња према негдашњем угњетачу и завојевачу Италије. То је, најзад, извесно ривалство око тога ко ће господарити Јадранским Морем, које је *данас* за Аустрију орган помоћу кога дише.

Међутим, ништа мање нису супротности између Италије и сила Тројнога Споразума. Ако су Трст и Тријент у Аустрији, Ница и Савоја су у Француској; и док грми против хабсбуршке монархије, талијански шовинист гледа жудно испод ока на талијанске области које су у домаку француске републике.

Затим, данас је за крупне капиталистичке државе много важније *колонијално* питање него ли *национално* питање. А у *том* погледу, Италија стоји у много оштријој супротности са силама Тројнога Споразума него ли са силама Двојнога

Савеза. Италија хоће Средиземно Море; Италија хоће Северну Африку; она, изгледа, сања о рестаурању старог римског царства које је било господар обеју обала Средиземног Мора и експлоататор најлепших делова два богата континента: Европе и Африке.

Међутим, Енглеској треба Средиземно Море на коме лежи Египат и Средиземно Море које је пут за њену најбогатију колонију, пут у њен Елдорадо: у Индију. Француској треба исто тако Средиземно Море, помоћу кога влада својим огромним колонијалним царством у Северној Африци, и преко кога пројектује нова освајања у Централној Африци. То су два супротна интереса који се тешко дају измирити; и због тога, и ако су Талијани само један огранак романске расе, и ако Италија добрим делом за своје ослобођење има да захвали Француској, и ако Италију везује за Француску и заједница расе и лепа успомена историје, капиталистички интерес био је јачи и од једног и од другог и гурвује у најинтимнији савез са немачким државама, савез који је уперен против Француске!

Тај капиталистички, империјалистички интерес доминираће и данас, и због тога не само што није немогућно него је напротив врло вероватно да у овој страшној и колосалној борби великих сила Италије стане на страну Немачке и Аустрије.

Јер, у случају успешног рата, Аустрија и Немачка могле би много пре задовољити претензије и апетите Италије но силе Тројнога Споразума. Ако би прегазила Србију и Македонију и изишла на Јагејско море, Аустрија би могла без велике штете уступити обале Јадранскога мора Италији, пошто у том случају за њу Јегајско море постаје оно што је данас Јадранско. Кад изиђе на Солун, Аустрији не треба толико ни Трст ни Валона. Међутим, одне-се ли победу Тројни Споразум, како би он могао дати Италији оно на шта Србија, Црна Гора и Грчка толико времена аспирирају?

А то што тамо за Балкан још много више важи за Средиземно Море и Северну Африку. Колонијална политика Немачке и Аустрије уперена је ка Малој Азији и даље; оне би, према томе, много пре могле задовољити претензије Италије на Средиземном Мору и у Северној Африци него што би могла Енглеска,

која је вечити путник по Средиземном Мору, и Француска, која је северо-афричка сила.

А сви ови сумњиви знаци последњих дана изгледа да нажалост потврђују и доказују тачност нашега резонувања....

НА БРЗУ РУКУ

Закон о народном благостању

Г. Драгућин Пећин, адвокат, у друштву са једном булументом адвоката, измислио је и сачинио један „закон о одржању народнога благостања.“ Ту је све лепо подељено на главе и на параграфе: једна савршена правничка форма. Има само једну ману: фали јој садржина. Пишући овај законски пројекат, господи адвокати заборавили су једну ствар: да би тај њихов закон сачувао народно благостање, другим речима: да би тај њихов закон имао уопште смисла, треба народно благостање пре свега да постоји.

Према томе, треба издати закон о стварању а не о одржању народног благостања. Ја већ имам готов пројекат таквог једног закона. Он се састоји свега у три тачке:

§ 1. Уништиће и онемогућиће ратове, за које је гласао и г. Пећин и сви они народни доброжелтељи који сад подносе овај закон о одржању народног благостања.

§ 2. Укинуће судове и адвокате, као чуваре приватне својине, која је извор народне беде.

§ 3. Претвориће приватну својину у друштвену.

Ето мој законског пројекта: па сад нека народ оцени који је бољи.

Како се сиротиња помаже

Против шпекуланата и пљачкаша

Бој се Данајаца и кад дар дају: зар се то неби могло рећи с потпуним правом дарежљивим буржоаским класама?

Већ неколико дана кроз буржоаску штампу ударају на сва звона како је Народна Скупштина вотирала толико хиљада за сиротињу, како је изабран нарочити скупштински одбор који ће се старати да се што правилније раздели та помоћ, даље, како је Скупштина донела већ и Закон о тој помоћи, и за такав рад одају се читаве похвалнице тако енергичној влади и њиховим сарадницима. Али, на жалост, та иста влада, која је све то спремила, не учини оно што јој је била прва и најпреча дужност: да стане на пут претераном скакању цена животних намирница, то ће рећи да заштити ту сиротињу од немилосрдних и незајакљивих пљачкаша.

На западу, већ скоро све државе, неке и као неутралне, донеле су одмах у почетку рата закон, којим ће се нормирати цене животних намирницама, и на тај начин заштитиле су своје становништво од великог броја безобзирних шпекуланата. Наша влада, у последњем часу, сетила се, те је донела неки Закон о помоћи сиротним и избеглим породицама, а међутим ни до данас се не сети да ма шта уради чиме би заштитила тој сиротињи ту злехуду помоћ да јој не буде одмах опљачкана. Па ко их пљачка? Непосредно њифте и шпекуланти, а посредно ви господо што сте на управи овог напашеног народа; јер да у овој земљи има власти, кад се тиче тих шпекуланата, зар би они могли бити толико безобзирни да само још што не пресрећу са пушком у руци и не отимају све што се код нас нађе?

Зар то није пљачкање кад се напри-

мер у Крушевцу, вароши скоро на главној прузи, изван реона борбеног, литар петролеума, помешан са толико воде, продаје по 2 динара 1. килограм, тесто а не леб по 0-60 п. д., стан, који се увек могао добити за 20—25 дин., сад 80—100 дин. месечно, и тако даље.

И према томе, коме се у ствари даје та помоћ: сиротињи или тим безобзирним пљачкашима, који с дана на дан дижу цене животним намирницама? И што је најжалосније све се то ради на очиглед власти, често уз сарадњу њихову — „наши смо“, зашто их не сачувати? Овај ће свет отићи, а ти „наши“ остаће па ће ваљати кад се буду давале куглице.

У неким варошима покушало се да се сузбије то прекомерно скакање цена животним намирницама; а са каквом вољом види се по самим резултатима. У Крушевцу ни то није учињено, ма да је с обзиром на прекомерно скакање цена требало то давно учинити.

И нашто онда сва та помоћ? Ако хоћете да заиста помажете сиротињу заштитите је од отимачине и пљачкања, иначе у ствари не помажете сиротињу већ разне арамије, који су и у овим тренутцима наши начина да се ослободе свих војних и грађанских обавеза.

ОПШТИНСКО ДЕТЕ

Али не Нушићево него истинско

Наш познати хумориста, Бранислав Нушић, написао је једну духовиту приповестку о чудноватим доживљајима једног остављеног детенца које нико није хтео примити и о коме нико није хтео водити рачуна.

За такво једно „општинско дете“ дознали смо јуче. Приликом паничнога бегства народа из Подриња, пре два месеца, једна сељанка оставила је у неком трњу, тамо негде код Аранђеловца, једно детенце од две и по године, које тек што је проходило.

Један од наших војника мекша срца узме сирото дете и понесе га собом до Младеновца. Ту сачека један воз са бегунцима и повуди да ма ко од њих узме дете. Једна сељанка из фургона прихвати га, али га брзо остави не хтевши да води о њему рачуна. Онда га узме *Зорка Марковић*, вешерка из Београда, која је такође бегала у Ниш.

Али јест, неће сад више нико да води рачуна о детету! Сирота жена, и сама бегунац, обрати се онда нишкој општини, молећи за помоћ да би издржавала дете. Председник је дочека речима: Куд се баш ти нађе да га узмеш! — и упути је своје потчињеном. Потчињени као подчињени, који добро разуме наредбе а још боље жеље свога старешине, упути је у начелство. Начелник је упути тамо негде у архиву. У архиви је саслушају па је онда лепо упуте — кући, односно у збег код Саборне Цркве где она живи. Разуме се нике јој не дадне ни маријаша помоћи.

И сад се жена нашла у чуду: не само што неће да јој даду помоћ него сад нико неће да прими ни дете!

Као у Нушићевој сатири! Само са том разликом што је оно измишљено а ово истинито, и што је оно смешно а ово жалосно.

Сирото мало! Види се да не уме да ужива у благодетима закона о помагању невољника.

СВЕТЕ УСПОМЕНЕ

(1)

Равно је тридесет дана од дана трагичне смрти нашег Туце, а више од двадесет дана од кад сам ту страшу вест сазнао и нажалост и проверио. Па и ако је већ толико дана прошло, ја не могах ништа о њему написати. Не могах, не зато што се о Туци нема шта писати. Напротив: баш зато што је Туцин рад био

тако многострук, тако плодан и тако огроман: проткан кроз све делове нашег социјалистичког организма, и изражен у свима акцијама нашег покрета: на политичком организовању као и на синдикалном; на конгресима и највећим јавним политичким зборовима, као и најужим синдикалним конференцијама; на пољу наше журналистике исто толико колико и на теориском расправљању најсуптилних партиских питања. Његов је рад пласиран у свима штампаним издањима наше партије исто толико колико је изражен и у свим нашим акцијама. И ако није доживео да уђе у парламенат, или да седне на столицу председника београдске општине, ипак је он у ствари кроз уста наших посланика и одборника говорио у парламенту као и општинском одбору. И тамо где се није видео и тамо се он осећао. И кад је био у Немачкој, или на краћем одмору код својих родитеља, и тада је он био у нама. Питање: шта ће рећи Димитрије? — било је у свима нама, корегирало нас и чувало да не би у нашем раду погрешили. Димитрије је створио све наше организације, давао форме и одређивао дужности свима инстанцама нашег покрета и, напредо са тим, стварао људе који ће се умети у свима тим различитим дужностима и пословима наћи. Као што данас нема радничке организације у Србији за чије стварање Туца није радио, тако исто нема ни једног партиског човека који за своју ма и најмању вредност не треба највише Туци да захвали. По моме уверењу, многи од нас може рећи: ако што год за партију вредим, и ако сам ма кад ма шта корисно за партију и покрет урадио, то је у ствари урадио Туца, јер ме је он научио да тако урадим. Само је Димитрије могао да створи организације и у исто време и људе. И зато је он велики и за то се о њему може много писати. Али баш зато за толико дана ја не могах ништа писати: не могах јер не знадох како да почнем и о коме делићу Туцинога живота да пишем.

Па ипак, ја морам да пишем. Морам, јер ме је Димитрије направил социјалдемократом. Он ми је отворио очи да видим свет онако какав је.

Било је то 1901. год. Друг Никола Величкић, познавајући ме из ранијег нашег заједничког рада у Занатлиском Савезу и првом Београдском Радничком Друштву које је било 1897 и 8 године код Малог Париза, позове ме да дођем и упишем се у Београдско Радничко Друштво, које је тада било са становом код Штибнера, што је одлучно одбијем јер нисам хтео „да ми ђаци кроје капу“. Али напоследку пристадох, те једне недеље дођох на предавање у први Синдикал Дрводељских Радника, који је тада био код „Царице Милице“. Тема предавања је била „О значају радничке класне борбе“, а говорио је Димитрије Туцовић правник I. године.

Слушам ја Димитрија и допада ми се говор. Говори као да је радник. Али до ђавола: он је ђак, и предиспониран против ђака не могах никако да верујем да Димитрије онако и мисли као што говори. За то после реферата узмем реч и, гледајући у њему раније, ђак и интелектуалце који су били у Занатлиском Савезу као социјалисти па после одлазили у порезнике и продавали народну бакраче а радницима простираче и покриваче, ја га нападем и кажем како је и „он дошао да се преко радничких леђа попне на народну грбачу“.

На ово се Туца само насмејао. И далеко од тога да буде увређен, он ми на најлепши и другарски начин објасни, како је опстанак људи из школске интелегенције у радничкоме покрету условљен многим објективним и субјективним чињеницама које, врло често, нису чак ни у власти тога друга, али да то никад не треба да опредељује радника хоће ли он бити члан своје стручне организације и своје радничке социјалдемократске партије. „Ви, пролетери, треба да се користите нашом интелегенцијом и да радите са нама гледајући у нама партиске другове све дотле док корисно за радничку класу радимо. А, радећи са нама, ви треба да се старате и да свој интелект читањем социјалистичке штампе и литературе уздигнете, како би све своје ствари могли држати у својим рукама. И чим би ко од нас интелектуалаца отишао од вас, или изневерило заставу социјализма, ви треба без икакве револта да нам кажете — срећан пут. И зато ја држим да не друг Лука одмах из ових стопа отићи у Београдско Радничко Друштво и организовати се“. Тако је завршио свој одго-

вор на моје нападе друг Туца, и ја сам га заиста послушао и доцнијим животом уверио се да сам ја био на погрешном а он на правом путу.

ПОД КОСОМ РАТА

Боривоје Ђорђевић,
рез. пеш. п.поручник из Пирота

Поред осталих жртава погинуо је и симпатични Бора, који је, док је био опанчарски радник, необично предано радио у нашем покрету, а нарочито у својој организацији. Сада пак у најбољој младости пао је на крвавој кламици. Слава му!

Панта Петровић
ћурчијски радник из Пирота

Друг Панта је био један од најтрезвенијих ћурчијских радника и један од најпреданијих функционера у својој организацији. Још од почетка нашег покрета он је непрекидно радио за ствар социјализма до последњег часа.

Стога нека је вечита успомена на друга Панту!

НАША ТУГА ЗА ТУЦОВИЋЕМ

Изјавили су нам саучешће за другом Туцовићем: друг *А. Германов* и *Драга Германовићка* крој. радн. из Трстеника; друг *Јанко Ђ. Николић*, трговачки помоћник из Београда.

Ф Е Л Т О Н

Снага и број у модерном рату

— МИШЉЕЊЕ НЕМАЧКОГА ГЕНЕРАЛА
фон Бернхарди —

Вера у број је често варка; то нам показују искуства из досадашњих ратова, и ништа није опасније него од бројне надмоћности очекивати оно што она по себи није у стању да да. Несумњиво, величина војске је један од најважнијих фактора снаге, али не треба прецењивати њен значај. Потребно је што боље познавати значај броја у рату, ако се желе да избегну погрешке у операцијама.

У модерном рату ретко се узима број као једино мерило вредности снаге. Међу разним факторима, из којих извире снага, број има нарочити значај.

Бројна јачина је једини фактор снаге једне војске која се да сигурно одредити. Све друге компоненте те снаге су неодођене и пружају безброј могућности за обману. Познавање бројне јачине непријатеља, ако се доведе у везу са вероватним судовима о војничким особинама и слабостима противника, пружа у неку руку сигуран ослонац за оцену предузета која непријатељ предузима. Да, али уз то треба да дође и ратно искуство које говори о духу стратегије и тактике непријатеља. Тада број може да игра решавајућу улогу, под условом да су остале околности од истога значаја за обе стране, што врло, врло ретко бива.

Међутим и тада не треба губити из вида састав војска. Код трупа са хетерогеним елементима број не пружа никакво сигурно мерило за њихову акцију и оно што се од ње очекује. Затим се мора узимати у обзир и вредност, квалитет, морал трупа, као и цело онај процес који се у рату врши: слабији војници подлежу, нови се имају да прилагоде напорима, покретима и животу у логору, старије трупе се проређују али и челиче, психологија се мења, позадина јача или слабија се осећа у својим услугама војсци која оперише, и т. д. Све су то моменти који се укрштају и узастрајно дејствују, те је врло тешко, често искључено свакоме од њих у том процесу одредити праву вредност и моћи одредити просечну вредност трупа. Тек кад се у том погледу дође до тачнога сазнања, може се на основу поређења и изједначавања броју дати пресудна реч.

То не важи само за непријатеља. Напротив војсковође морају с истом анализом, — само, разуме се, с бољим резултатима — испитати и упознати своје трупе, и кад морални и физички моменат својих трупа уравнотежи с непријатељем, онда могу с успехом оперисати бројем.

У стратешким комбинацијама се по-

највише рачуна с бројем. Успех се обично приписује бројној надмоћности, ако се бори два себи дорасла и приближна противника. Али није увек тако.

Има ситуација у којима се надмоћност броја не може да покаже. Преко Аркокега Моста Бонапартаније могао прећи јер око њега није могао да развије своје снаге. Тек пошто га је обилао он је успео. Код Маратона Персијанци су страдали зато што у уском бојном пољу нису могли да развију своју надмоћну војску; код Саламанке изгледа да је био исти случај. На уском простору персиска флота није могла да дејствује.

У новијим ратовима видимо то исто. Кад је Бурбако напао Лизенске положаје он није могао да развије своју снагу на сразмерно уском простору који је изабрао за место напада. Од 326 топова

колико је имао једва је пласирао 80 за дејство; пешадија му се није могла да развије, и он је претрпео пораз од много слабијег непријатеља и у повлачењу страдао баш због тога што се с огромном масом морао да креће кроз узани простор.

Па не само места, положаји да утичу на број, већ има околности кад је у врелу немогуће оперисати с надмоћним бројем. Руско-јапански рат нам је најбољи пример за то. У другим случајевима видимо како исход борбе зависи од маневара, та бројна надмоћност може да претрпи пораз.

С друге стране, терен, саобраћајна средства и могућност исхране чине да многе комбинације с бројем не успевају, јер истакта надмоћност и сигурност победе на једном месту и једнога момента не доносе увек повољан крајњи резултат.

ПОСЛЕДЊЕ ВЕСТИ

(ТЕЛЕГРАМИ ПРЕС-БИРОА)

СИНОЊНИ ТЕЛЕГРАМИ

Турци и даље трпе поразе

Петроград, 31 децембра. — Службено. — Ка Олти, на реци Олтизу и западније, огорчена борба са турском заштитницом се продужује. У крају Караорган било је огорчене борбе која се завршила у нашу корист. Двадесет деветог децембра ми смо заробили 92-ги пешадиски пук (11 официра, 3 хирурга и око 1500 војника) и уништили смо један батаљон 52-ог пешадиског пука, од кога су заостали 1 официр и 250 војника заробљени. Заузимајући једну планину на турској територији, наше трупе су заузеле један непријатељски логор са депоом артилеријске и пушчане муниције.

На француском бојишту

Париз, 30. децембра. Службено. — Јуче није било никакве промене у ситуацији.

Држање Румуније

Париз, 31. децембра. — Коментаришући изјаве Г. Дијаманди-а учињене на француско-румунском вечеру, „Тан“ вели: Присутство посланика Србије, Грчке, Бугарске и Црне Горе проширује његов значај и представља симболичку демонстрацију јединства, које има да руководи остварење нада ових земаља.

„Жарнал де Балкан“ пише: Румунски представници су врло јасно рекли на чијој је страни њихова земља, али су прећутали да су словенске жртве помогле неутралним државама да победоносно уђу у борбу.

Један ребус

Париз, 31. децембра. — Из Женева јављају, да су чешки интелектуалци тражили у Бечу установу Народне Владе, која би једина могла дати гаранције за очување њихових народних интереса.

Талијански ратни зајам

Рим, 30. децембра. — Агенција Стефани јавља: Према још непотврђеним вестима које су овамо стигле за време прошле ноћи и одјутрос, народни зајам од једне милијарде је покривен са више од 1300 милиона. Финансиски завод и банке у конзорцијуму су уписале нешто мање од 200 милиона.

ЈУТРОШЊИ ТЕЛЕГРАМИ

Борба на Црном Мору

Петроград, 31 децембра. — У поморској битки од 22 децембра, о којој смо већ јавили, наша артилерија нанела је великог квара Медији. 24 децембра наша је флота опа-

зила у тамној ноћи Бреславу. По другом плотуну са наших ратних бродова, светлост је на Бреслави угашена и непријатељска крстарица успела је да се спасе помрчином. У лукама Сурмен и Риза уништили смо велики број непријатељских бродова. Бомбардовањем пристаништа Хопа које храни земљу са оне стране Чорока запаљено је неколико кућа. Бреслава је, у заблуди, бомбардовала позиције које су заузимали Турци и наше трупе тада, неузмириване, заузеле су све ове позиције које су Турци били приморани да напусте.

Борба код Самика

Петроград, 30 децембра. — У борби 28 децембра код Самика Немци су оставили на бојном пољу 1500 убијених.

На осталом делу фронта нема ничега нарочитог.

Огорчене борбе између Немаца и Руса

Петроград, 30 децембра. — Службено. Ноћу између 28 и 29 и преко дана 29 децембра на левој обали Висле, Немци су наставили своје покушаје, који су постали обични у последње време, да нападају малим одељењима поједине делове нашег фронта. Ови су покушаји били олако спречени ватром наше пешадије и наше артилерије, наневши непријатељу великих губитака.

Огорченија офанзива немачка, која се свршила неуспехом, манифестовала се у пределу Soukha. Непријатељ нас је нападао четири пута преко дана а и код мајора Могели учинио је два напада. Сви ови напади били су одбијени.

29 децембра на једном делу нашег фронта наше извиднице сасвим се приближиле немачким опкопима у које су убацили ручне бомбе.

О Г Л А С И

Сима Пешић бив. каф. из Скопља да се јави Алекси Мијушковићу крој. раднику, Ниш, Габровачка ул. бр. 23.

Душан Трипковић суплент моли се да јави своју адресу редакцији Радничких Новина.

Служавку потребује боља кућа. Јавити се „Американ. Краљу Дијаманта“. Ниш, Обреновићева, 13. 1—3

Сајцијског радника потребује фирма „Краљ Дијаманта“, Ниш, Обреновићева 13. Ступити може одмах. 1—3

Трајим мога брата Тошу Нешковића опанчара из Шапца, пошто се ја налазим као заробљеник у Крагујевцу у VI рез. болници. Ђока Нешковић, аустро-угар. војник заробљеник.

Моли се друг Радивоје Јелић рад. опанч. из Азље да радничка правила Вула Златановића рад. опанч. које му је дао на чување да иста пошаље на адресу пододбора опанчарских радника у Крушевцу. 1—2

Драгомира Мидовановића редова V чете II батаљона XIX пеш. пука I поз. који је рањен 18. октобра — тражи његов отац Светозар Мидовановић тежак из Малих Пчелица окр. крагујевачки. Моли се ко ма шта зна о њему да јави његовом оцу. 1—3